

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

x. A.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1932:27

JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

REFORMERING AV
VIKARIATSSYSTEMET VID
HÄRADS RÄTTERNA

AVGIVET AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

DISTRIBUERAS AV
NORDISKA BOKHANDELN

Pris 50 öre

Statens offentliga utredningar 1932

Kronologisk förteckning

1. Sociala jordutredningens betänkande med förslag till vissa ändringar i den sociala arrendelagstiftningen. Marcus. 121 s. **Jo.**
2. Betänkande rörande erkännande och verkställighet av utländsk civildom. Av E. Marks von Würtemberg. Marcus. 43 s. **Ju.**
3. Luftförsvarsutredningens betänkande. Utredning beträffande hemortens och civilbefolkningens skyddande vid luftanfall mot Sverige. Norstedt. 139 s. **Fö.**
4. Dödlighetsantaganden för livränteförsäkring. Norstedt. 142 s. **H.**
5. Betänkande rörande frivilliga sammanslutningar mellan enskilda järnvägar i Skåne m. m. Beckman. 132 s. 2 bilagor. **K.**
6. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 1. Byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle. Marcus. 37 s. **K.**
7. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 2. Byggnadsordning för mindre municipalsamhälle. Marcus. 27 s. **K.**
8. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 3. Byggnadsordningar och utomplansbestämmelser för landsbygden. Marcus. 18 s. **K.**
9. Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 4. Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden. Marcus. 32 s. **K.**
10. Jordbruksutredningens betänkanden. 6. Promemoria rörande inkomstutvecklingen inom Sveriges jordbruk i jämförelse med i andra näringsgrenar och dess sammanhang med lönepolitiken. Beckman. 52 s. **Jo.**
11. Normalförslag till provisoriska byggnadsföreskrifter. Marcus. 10 s. **K.**
12. Jordbruksutredningens betänkanden. 7. Betänkande angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditvärigheter. Beckman. 99 s. **Jo.**
13. Skatteutjämningsberedningen 1. Statistisk utredning angående det kommunala skatteutrycket. Av E. Ahlberg. Norstedt. 85, 560 s. **Fi.**
14. Jordbruksutredningens betänkanden. 8. Arbetarfrågan inom det svenska jordbruket. Av B. Nyström. Beckman. 111 s. **Jo.**
15. De ekonomiska verkningarna för sjöfarten av 1928 års lotsförfattningssakkunnigas förslag till lotsavgifter. Norstedt. 38 s. **H.**
16. Lagberedningens förslag till revision av arvtabalken. 4. Förslag till lag om boutredning och arvskitte m. m. Norstedt. 689 s. **Ju.**
17. Utredning och förslag rörande ändrade grunder för biskoparnas avlöning och därmed sammanhängande frågor. Idun. 264 s. **E.**
18. Utredning rörande motorfordonsbeståndet i Sverige. Marcus. 50 s. **K.**
19. 1930 års pensionsakkunniga. Betänkande med förslag till reglemente angående tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. Norstedt. (2), 211 s. **Fi.**
20. Betänkande med förslag till förordning angående handel med farmaceutiska specialiteter. Marcus. 99 s. **S.**
21. Betänkande med förslag till lag om allmänna vägar och lag om vägdistrikt m. m. Norstedt. 223, xv, 174 s. **K.**
22. 1930 års pensionsakkunniga. Betänkande med förslag till reglemente angående tjänstepension för arbetare i statens tjänst. Norstedt. 37 s. **Fi.**
23. Utredning och förslag angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadsliknande samhällen. Beckman. 206 s. **S.**
24. Normalbestämmelser för leverans och provning av cement (cementbestämmelser) samt för byggnadsverk av betong och armerad betong (betongbestämmelser) [fjärde upplagan] jämte tillägsbestämmelser [tredje upplagan]. Norstedt. 44 s. **K.**
25. Statens organisationsnämnd. Betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod. Marcus. 125 s. **Fi.**
26. Uppskattning av Sveriges skogstillgångar, verkställd åren 1923—1929. Norstedt. 256, 216 s. **Jo.**
27. Betänkande angående reformering av vikariatssystemet vid häradsrätterna. Marcus. 27 s. **Ju.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ekklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1932:27
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

ANGÅENDE

REFORMERING AV VIKARIATSSYSTEMET VID HÄRADS RÄTTERNA

AVGIVET AV

INOM JUSTITIEDEPARTEMENTET

TILLKALLADE SAKKUNNIGA

STOCKHOLM 1932

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

IN SENATE

JANUARY 1900

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS

OF TAXATION

FOR THE YEAR

ENDING DECEMBER 31, 1899

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Sedan innevarande år under Herr Statsrådets företrädares ämbets-
tid inom justitiedepartementet till behandling upptagits frågan om vidta-
gande av ändringar i kungl. stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrif-
ter angående domsagornas förvaltning i syfte att förbehålla vikariat å de
allmänna tingssammanträdena åt aspiranter, som ville ägna sig åt doma-
rekallet och som efter vederbörlig tjänstgöring i hovrätt befunnits här-
till skickade, har Herr Statsrådet, jämlikt nådigt bemyndigande den 30
september 1932, tillkallat undertecknade att inom departementet deltaga
i utredning av frågan om en reform av vikariatssystemet vid härads-
rätterna.

I anledning av det oss sålunda lämnade uppdraget få vi härmed över-
lämna härvid fogade utkast till kungörelse om ändring i vissa delar av
ovannämnda stadga med tillhörande motiv.

Stockholm den 17 november 1932.

GEORG BISSMARK.

CARL ARHUSIANDER.

BJÖRN ZETTERSTRAND.

Ake Braunstein.

Utkast

till kungörelse om ändring i vissa delar av stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning.

Härigenom förordnas, att stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning skall i nedan intagna delar erhålla följande ändrade lydelse.

Om domsagas kansli och där anställda befattningshavare.

2 §.

Förste notarien åligger att, när domaren ej själv tager befattning med ärende varom här nedan förmäles, i hans ställe:

1. mottaga handling, som må till domaren — varmed i denna paragraf även avses ägodelningsdomaren och inskrivningsdomaren — ingivas, samt anmälan eller framställning, vilken ankommer på prövning eller åtgärd av denne, ävensom enligt de närmare föreskrifter domaren meddelar, öppna och granska ankommande postförsändelser;

2. verkställa — — — utslag.

Av förste notarien mottagen handling skall anses ingiven till domaren å tid, då förste notarien mottagit handlingen, dock skall, därest handling skall anmälas å inskrivningsdag eller vid annan särskild förrättning, det ankomma på sakägarens eget äventyr, om förste notarien mottagit handlingen senare än att den kan anmälas vid förrättningen.

Har förste notarien tagit sådan befattning, som här ovan under 1. sägs, med ärende, som han ej äger ägna vidare handläggning, göre utan dröjsmål anmälan därom till domaren. I fall, som nu nämnts, skall, där enligt lag eller författning åligger domaren att vidtaga någon åtgärd inom viss tid från det handling eller framställning av ifrågavarande beskaf-fenhet av honom mottagits, tiden för åtgärdens verkställande räknas från den dag, förste notarien anmält ärendet; dock skall i fråga om utsät-tande av rannsaking med häktad person tiden räknas från den dag, an-mälan om häktningen inkommit.

Fråga — — — balk.

5 §.

Innan förste notarie eller vikarie för honom inträder i tjänstgöring, skall han hava avlagt domared.

8 §.

Har — — — kunskapsprov.

I domsaga — — — en andre notarie.

Andre notarie — — — om andre notarie.

Har — — — äro.

I 4 § andra, tredje och fjärde styckena samt 6 och 7 §§ beträffande förste notarie och vikarie för honom meddelade bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning i fråga om andre notarie och dennes vikarie.

Innan andre notarie inträder i utövning av de i 2 § omförmälda åligganden, skall han hava avlagt domared.

9 §.

I domsaga, där Kungl. Maj:t på framställning av häradshövdingen och efter hovrättens hörande finner det för göromålens behöriga gång erforderligt, skall vara anställd sekreterare, som har att, efter vad nedan sägs, på eget ansvar utföra på domaren ankommande göromål.

Föreligger i domsaga behov av ytterligare en sekreterare, må sådan i enahanda ordning anställas.

Förordnande för sekreterare och vikarie för honom meddelas av hovrätten. Förordnande för sekreterare meddelas, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda bestämmer, för tolv kalendermånader räknat från och med den 1 juli eller för återstående del av sålunda angiven tid. Har häradshövding föreslagit sekreterare till förlängt förordnande, och är denne villig åtaga sig förordnandet, bör avvikelse från förslaget ej ske, såframt ej synnerliga skäl därtill äro.

Till sekreterare må endast förordnas den, som uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt. Till vikarie för sekreterare må i domsagan anställd förste eller andre notarie, som äger i 23 § omförmäld behörighet att förvalta häradshövdingämbete, förordnas, ändå att han icke uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt.

10 §.

Sekreterare åligger att, när häradshövdingen ej själv tager befattning därmed, föra häradsrättens dombok och övriga protokoll i mål och ärenden, som handläggas av häradshövdingen såsom ordförande i häradsrätten. I samband härmed har sekreteraren att uppsätta och kontrasignera samt för häradshövdingen till granskning och underskrift framlägga skrivelser, kungörelser, förelägganden och uppgifter, som i dylika mål och ärenden skola av rättens ordförande undertecknas. Häradshövdingen och sekreteraren äro gemensamt ansvariga för riktigheten av dombok och protokoll, som föras av sekreteraren, ävensom för riktigheten och behöriga expedierandet av de handlingar, som sekreteraren enligt andra punkten kontrasignerar. Har dombok eller protokoll uppsatts av sekreteraren, äge han att ensam underteckna expedition i sådant mål eller

ärendet, där ej expeditionen innefattar slutligt utslag eller beslut, åtföljt av besvärshänvisning.

Om skyldighet för sekreterare att, när han därtill förordnas, vid allmänt tingssammanträde vara ordförande i häradsrätten, stadgas i 21 a §. Sekreterare vare ock skyldig att därutöver vid häradshövdingen beviljad ledighet vikariera för denne, när hovrätten så förordnar, samt att, i den mån sekreterarens övriga åligganden det medgiva, biträda häradshövdingen i hans ämbetsgöromål.

Vad i 3 § första och tredje punkterna, 4 § fjärde stycket samt 6 och 7 §§ stadgas beträffande förste notarie och vikarie för honom så ock i 36 § första stycket andra punkten och andra stycket beträffande vikarie för häradshövding meddelade bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning i fråga om sekreterare och dennes vikarie. Utöver den ledighet, sekreterare enligt 6 § äger åtnjuta, må ledighet från göromål, varom i första stycket första och andra punkterna av denna paragraf förmäles, av häradshövdingen beviljas sekreteraren i enlighet med vad i nästföljande paragraf stadgas. Sekreterare, som tillika är inskrivningsdomare i domsagan, må av hovrätten, när det för lättnad i hans arbetsbörda erfordras, befrias från inskrivningsdomargöromålen under högst hälften av årliga antalet inskrivningsdagar, som infalla å tid, varunder sekreteraren ej åtnjuter semesterledighet, ävensom från att under högst fjorton dagar efter varje inskrivningsdag, då sekreteraren åtnjuter sådan befrielse, utfärda gravationsbevis å fastighet, som å inskrivningsdagen blivit föremål för inskrivningsåtgärd.

10 a §.

Häradshövding må, oavsett huruvida sekreterare finnes i domsagan eller icke, förordna i domsagan anställd förste eller andre notarie, som fyllt tjugofem år och efter avlagd examen under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding, att i den omfattning, häradshövdingen finner erforderligt, på eget ansvar utföra sådana på sekreterare ankommande göromål, varom i 10 § första stycket första och andra punkterna förmäles. För dylikt fall skall vad i 10 § första stycket tredje och fjärde punkterna stadgas beträffande sekreterare äga motsvarande tillämpning i fråga om förste eller andre notarie.

Förordnande, som i denna paragraf avses, skall utfärdas skriftligen, och skall avskrift av förordnandet tillställas hovrätten.

10 b §.

Där göromålen i domsaga äro av den omfattning och beskaffenhet, att de icke lämpligen kunna ombesörjas av häradshövdingen jämte sekreterare och notarier, må på framställning av häradshövdingen och efter hovrättens hörande i domsagan anställas biträdande domare, som har att i enlighet med av Kungl. Maj:t för domsagan fastställd arbetsordning på eget ansvar utföra förekommande domargöromål.

I 9 § tredje stycket första och andra punkterna beträffande sekreterare och vikarie för honom meddelade bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning i fråga om biträdande domare och dennes vikarie.

Till biträdande domare må, där Kungl. Maj:t ej annorledes bestämmer, endast förordnas assessor i hovrätt. Till vikarie för biträdande domare må dock förordnas i domsagan anställd sekreterare eller förste eller andre notarie, som enligt 24 § äger behörighet att, då annan vikarie ej finnes att tillgå, förvalta häradshövdingämbete.

Vad i 4 § fjärde stycket samt i 7 § stadgas beträffande förste notarie och vikarie för honom så ock i 36 § första stycket andra punkten och andra stycket beträffande vikarie för häradshövding meddelade bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning i fråga om biträdande domare och dennes vikarie.

Om semesterledighet och annan ledighet för biträdande domare bestämmes i arbetsordningen för domsagan.

10 c §.

För brott och förseelser i tjänsten svare biträdande domare, sekreterare och förste notarie ävensom vikarie för sådan befattningshavare inför hovrätt.

Vad sålunda stadgats gälle ock andre notarie och vikarie för honom i fråga om brott och förseelser i utövning av de i 2 och 10 a §§ omförmälda åligganden.

Har biträdande domare, sekreterare, förste notarie, andre notarie eller vikarie för sådan befattningshavare i sin tjänstgöring visat sig oskicklig, vårdslös eller försumlig, må hovrätten skilja honom från förordnandet.

11 §.

Det åligger häradshövding att å plats, som av Kungl. Maj:t bestämmes, hålla kansli tillgängligt för allmänheten under viss, av häradshövdingen bestämd tid, minst fyra timmar varje helgfri dag. Under minst en timme av nämnda tid skall häradshövdingen, om tjänstförrättning ej hindrar, vara att träffa å kansliet. Biträdande domare, sekreterare, förste notarie och andre notarie skola vara tillstädes å kansliet minst tre timmar under tid, då detta hålles öppet, och skall under sagda tid städse någon av nämnda befattningshavare vara att träffa å kansliet. Är på grund av hinder genom tjänstförrättning eller annat laga förfall ingen av de nu nämnda tillstädes å kansliet, skall häradshövdingen, där så ske kan, för sådant tillfälle hava skriftligen förordnat annan lämplig person att ombesörja de i 2 § 1. omförmälda göromål. Under juli och augusti månader må tiden, då kansliet hålles öppet, inskränkas till två timmar varje helgfri dag.

Finnes — — — dag.

Underrättelse om platsen, där kansliet finnes, samt om tiden, då det

hålles öppet och då häradshövdingen är att träffa därstädes, skall finnas anslagen inom varje tingslag å rättens dörr samt meddelas länsstyrelsen för offentliggörande i länskungörelserna. När ändring i fråga om kansliets förläggning eller tiden för dess öppethållande eller för häradshövdingens närvaro å kansliet sker, skall sådant i god tid förut kungöras på enahanda sätt. Å kansliets dörr skall ock finnas anslag om tiden, då kansliet hålles öppet och häradshövdingen där är att träffa.

Om häradshövdingens tjänstledighet och förordnande av vikarie.

19 §.

Tjänstledighet må årligen beviljas häradshövding för åtnjutande av semester högst en och en halv månad samt för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter sammanlagt likaledes högst en och en halv månad; dock må ledighet för åtnjutande av semester icke och annan nu nämnd ledighet allenast då synnerliga skäl därtill äro beviljas för tid, varunder allmänt tingsammanskrifning eller sammanträde för tings avslutande i domsagan infaller.

Med — — — 1872.

21 §.

Häradshövding må ock, när skäl därtill äro, befrias

1. från — — — ärenden; samt

2. från att å allmänt tingsammanskrifning ävensom å sammanträde för tings avslutande handlägga *dels* i 1 § nämnda lag omförmälda ärenden *dels* mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej i annan händelse än för särskilt angivet svårare fall eller eljest vid försvårande omständigheter är belagd med högre straff än böter, dock ej mål, däri talan föres av målsägande, *dels* ock mål, som i 1 § 2—4 förenämnda lag avses, där målet första gången förekommer eller fortsatt handläggning av målet föranletts därav, att å någondera sidan parten eller, om de äro flera, samtliga dessa uteblivit.

Häradshövding, som är inskrivningsdomare, må, när så prövas skäligt, befrias från inskrivningsdomargöromålen under högst tre fjärdedelar av årliga antalet inskrivningsdagar, som infalla å tid, varunder häradshövdingen ej åtnjuter semesterledighet, ävensom från att under högst fjorton dagar efter varje inskrivningsdag, då häradshövdingen åtnjuter sådan befrielse, utfärda gravationsbevis å fastighet, som å inskrivningsdagen blivit föremål för inskrivningsåtgärd.

21 a §.

Om i domsaga, där sekreterare är anställd, antalet allmänna rättsgångsdagar, som infalla under en period av fyra veckor under tiden för

de lagtima tingens hållande, uppgår till tre eller fyra, äge hovrätten, där så finnes erforderligt, befria häradshövdingen från att handlägga på honom eljest ankommande mål och ärenden, som förekomma å en av dessa rättegångsdagar, samt åt sekreteraren uppdraga denna handläggning. Därest antalet allmänna rättegångsdagar under period, som ovan sägs, uppgår till fem eller sex, må med häradshövdingens befriande sekreterare kunna förordnas till ordförande i häradsrätten vid handläggning av mål och ärenden, som nyss nämnts, å två av rättegångsdagarna.

Vid uttagande av ledighet, varom i första stycket förmäles, bör tillses, dels att mål eller ärende av mera vidlyftig eller invecklad beskaffenhet förbehålles häradshövdingens egen handläggning dels ock att ombyte av ordförande vid handläggning å olika rättegångstillfällen av samma mål eller ärende såvitt möjligt undvikas.

22 §.

Utöver den ledighet, varom i 19—21 a §§ förmäles, må ytterligare tjänstledighet ej beviljas häradshövding på annan grund än styrkt sjukdom, offentligt uppdrag eller annat laga förfall, där ej Kungl. Maj:t med avseende å arbetsbördan i viss domsaga eller i fråga om häradshövding, som uppnått hög ålder eller vars hälsa är vacklande, efter hovrättens hörande funnit gott förordna, att den årliga ledighet, som avses i 19 §, må i angiven omfattning tillsvidare utsträckas utöver vad där är stadgat.

22 a §.

Förordnande

1. att tjänstgöra såsom inskrivningsdomare;
2. att jämlikt nedannämnda paragrafer i 21 kap. av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet vidtaga följande åtgärder, nämligen:
 - föranstalta om val av ägodelningsnämndemän (3 och 5 §§),
 - utfärda kallelser enligt 6 och 7 §§,
 - utfärda kallelser och kungörelse enligt 10 §,
 - utfärda stämning enligt 24 §,
 - infordra handlingar från lantmätare enligt 26 och 27 §§,
 - utsätta tid och ort för måls handläggning vid ägodelningsrätten (29 § tredje stycket),
 - inhämta yttrande från byggnadsnämnd enligt 42 § fjärde stycket,
 - förelägga klagande part att inkomma med protokoll (54 § andra stycket), samt
 - vidtaga de i 55, 56 och 57 §§ omförmälda på ägodelningsdomaren ankommande åtgärder; eller
3. att jämlikt 11 och 12 §§ i lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet inhämta och infordra yttranden samt meddela föreläggande för sökande att inkomma med ytterligare utredning, må av hovrätten meddelas i domsagan anställd förste eller andre no-

tarie, som uppnått tjugofyra års ålder samt efter avlagd examen under ett år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding.

23 §.

Förordnande

1. att hålla — — — ärenden;
2. att å — — — uppsproslista; eller
3. att eljest förvalta häradshövdingämbete med den begränsning, att den förordnade icke äger att vare sig såsom ordförande i häradsrätt handlägga andra mål och ärenden än nyss sagts eller tjänstgöra såsom ordförande i synerätt eller vid sammanträde med ägodelningsrätt,

må av hovrätten meddelas i domsagan anställd förste eller andre notarie, som uppnått tjugofem års ålder samt efter avlagd examen under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding.

Har — — — handlägga.

Finnes vid handläggning å allmänt tingsammansammanträde av mål, som enligt vad ovan sagts, uppförts å särskild uppsproslista, att målet ej är av beskaffenhet, som i 21 § 2. sägs, må den, som förordnats att å sammansammanträdet såsom särskild ordförande handlägga å dylik uppsproslista uppförda mål, likväl vid det sammansammanträdet fortsätta målets handläggning, och, om målet vid sammansammanträdet föres till slut, avkunna dom däri.

24 §.

Förordnande att med vidsträcktare befogenhet än i 23 §. sägs förvalta häradshövdingämbete må, där ej hinder i lag eller allmän författning möter, av hovrätten meddelas

1. ordinarie innehavare av domarämbete;
2. den, som tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt.

Förordnande, som i denna paragraf avses, må ock, där sådan vikarie, som nyss sagts, ej finnes att tillgå, meddelas den, som efter avlagd examen under två år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding och därunder innehaft förordnande, som i 23 § 1. eller 2. sägs.

Behörighet — — — domarämbete.

25 §.

Innan förordnande, som i 22 a, 23 och 24 §§ avses, första gången meddelas biträde, skall domare, som föreslår biträde till erhållande av förordnande, hava vitsordat, att biträdet är lämpligt och skickat att uppehålla förordnande av det slag, varom fråga är.

27 §.

När — — — rum.

Varder någon för viss tid förordnad att förvalta häradshövdingämbete med den begränsning, som i 23 § 3. sägs, och hava de undantagna ämbets

göromålen ej förbehållits häradshövdingen eller annan, åligger det den förordnade att, där det befinnes nödigt att utsätta sådant sammanträde, som ovan sägs, att äga rum under den tid, förordnandet avser, därom ofördröjligen underrätta hovrätten, som förordnar ordförande vid sammanträdet.

Vad — — — åtgärden.

Då — — — länsstyrelsen.

Hovrätt — — — ledigheten.

Om avlöningsförhållanden.

30 §.

Förordnas förste notarie att helt eller delvis förvalta häradshövding-
 ämbetet i domsagan och uppehålls ej hans befattning av vikarie, som enligt 29 § är berättigad att uppbära hans arvode, eller är förste notarien förordnad till vikarie för biträdande domaren eller sekreteraren i domsagan, åtnjuter förste notarien ej vikariatsarvode. Skall förste notarien enligt 29 § avstå sitt arvode till vikarie, äge förste notarien av häradshövdingen eller under häradshövdingens semester av statsmedel uppbära vikariatsarvode med belopp, motsvarande förstenotariearvodet; och har hovrätten att i samband med förordnandet av förste notarie såsom vikarie för häradshövdingen lämna erforderlig föreskrift om vikariatsarvodets utbetalande.

31 §.

Andre — — — statsmedel.

Under — — — arvodet.

Förordnas andre notarie att helt eller delvis förvalta häradshövding-
 ämbetet eller att uppehålla befattningen såsom biträdande domare, sekreterare eller förste notarie i domsagan, uppbär andre notarien ej vikariatsarvode, men förordnandet medför ej inskränkning i hans rätt att åtnjuta arvode såsom andre notarie.

Arvode — — — lönen.

32 §.

Sekreterare åtnjuter av statsmedel arvode enligt 15:e löneklassen, därvid i tillämpliga delar skall gälla vad för extra ordinarie tjänsteman i 17:e lönegraden är föreskrivet i kungörelsen den 26 juni 1925 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Efter tjänstgöring under sammanlagt ett och ett halvt år uppflyttas sekreterare i 21:a löneklassen, varefter å honom skola tillämpas

de bestämmelser, som gälla för befattningshavare, vilken med iakttagande av föreskrifterna i 33 § av nyss angivna kungörelse åtnjuter avlöning i 22:a lönegraden. För sådan uppflyttning äger sekreterare tillgodoräkna sig jämväl den tid, han efter första fiskalsförordnandet i hovrätt kan hava uppehållit befattning såsom ledamot, sekreterare, advokatfiskal eller fiskal i hovrätt, förvaltad häradshövdingämbete, innehaft förordnande såsom biträdande domare eller tjänstgjort såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter. Har Kungl. Maj:t jämlikt 26 § andra stycket medgivit, att annan i sagda stycke omförmäld person än assessor i hovrätt må förordnas såsom sekreterare, må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande arvode kunna utgå enligt högre löneklass än här ovan sagts, dock högst enligt 28:e löneklassen. Till sekreterare, som kan vara förordnad i någon av de i 29 § första stycket angivna inom Norrland belägna domsagorna, utgår av statsmedel tilläggsarvode med 500 kronor för år.

Förordnas sekreterare till vikarie för häradshövdingen eller biträdande domaren i domsagan, uppbär sekreteraren ej vikariatsarvode, men förordnandet medför ej inskränkning i hans rätt att åtnjuta arvode såsom sekreterare.

Annan vikarie för sekreterare än förste notarie eller andre notarie i domsagan uppbär å tiden för vikariatsförordnandet belöpande arvode enligt vad i första stycket stadgas. Under tid, då sekreterare åtnjuter semester eller häradshövdingen beviljat honom ledighet, bibehålles sekreteraren vid arvodet.

Sekreterare tillkommande arvode utbetalas vid varje månads slut av länsstyrelsen.

32 a §.

Biträdande domare åtnjuter av statsmedel arvode enligt 26:e löneklassen eller, om han efter minst ett och ett halvt års tjänstgöring såsom ledamot i hovrätt uppflyttats i 28:e löneklassen, enligt sistnämnda löneklass. I övrigt skola för biträdande domare i tillämpliga delar lända till efterrättelse de för motsvarande ordinarie tjänstemän i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, gällande bestämmelser.

Förordnas biträdande domaren till vikarie för häradshövdingen i domsagan, uppbär biträdande domaren ej vikariatsarvode, men förordnandet medför ej inskränkning i hans rätt att åtnjuta arvode såsom biträdande domare.

Annan vikarie för biträdande domare än sekreterare, förste notarie eller andre notarie i domsagan, uppbär å tiden för vikariatsförordnandet belöpande arvode enligt vad i första stycket stadgas. Under tid, då biträdande domare åtnjuter semester, bibehålles han vid arvodet. I fråga

om biträdande domares rätt till arvode under tid, då han åtnjuter annan ledighet, bestämmes i arbetsordningen för domsagan.

Biträdande domare tillkommande arvode utbetalas vid varje månads slut av länsstyrelsen.

33 §.

Förordnas annan än biträdande domare, sekreterare, förste notarie eller andre notarie i domsagan att förvalta häradshövdingämbetet antingen i dess helhet eller allenast med det undantag, att förordnandet icke omfattar göromål, som ankomma på biträdande domaren eller sekreteraren, eller handläggning av mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden eller i 21 § 2. denna stadga, eller tjänstgöring såsom inskrivningsdomare, äger vikarien, där ej annat föranledes av bestämmelse i andra eller tredje stycket här nedan eller i 34 § första stycket eller Kungl. Maj:t för särskilt fall, då häradshövdingen åtnjuter ledighet för fullgörande av offentligt uppdrag, annorlunda förordnad, åtnjuta arvode:

om han uppehållit befattning såsom fiskal i hovrätt, enligt 15:e löneklassen, därvid i tillämpliga delar skall gälla vad för extra ordinarie tjänsteman i 17:e lönegraden är föreskrivet i kungörelsen den 26 juni 1925 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen,

om han efter första fiskalsförordnandet i hovrätt under sammanlagt ett och ett halvt år uppehållit befattning såsom ledamot, sekreterare, advokatfiskal eller fiskal i hovrätt, förvaltat häradshövdingämbete, innehaft förordnande såsom biträdande domare eller sekreterare i domsaga eller tjänstgjort såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, enligt 21:a löneklassen, varefter å honom skola tillämpas de bestämmelser, som gälla för befattningshavare, vilken med iakttagande av föreskrifterna i 33 § av nyss angivna kungörelse åtnjuter avlöning i 22:a lönegraden, samt

om han icke uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt, efter 3 000 kronor om året.

Angående ersättning till assessor i hovrätt, som förordnats till vikarie för häradshövding, är särskilt stadgat. Vad i 32 § första stycket fjärde punkten stadgas beträffande arvode, som må kunna utgå till annan i 26 § andra stycket omförmäld person än assessor i hovrätt vid förordnande till sekreterare, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om arvode till sådan person vid förordnande till vikarie för häradshövding.

Där förordnande, som avser viss tid, bör antagas kräva arbete utöver nämnda tid eller förordnande endast innefattar hållande av tingssam-

mantråde eller viss annan förrättning, äger vikarien uppbära arvode med belopp, som i förhållande till den i varje fall för år utgående vikariatsersättningen kan anses motsvara det arbete, som åligger vikarien.

Arvode, som i enlighet med ovan meddelade bestämmelser skall vid semester för häradshövding utgå till dennes vikarie, skall intill ett belopp av 375 kronor för varje kalenderår bestridas av statsmedel. Likaledes skall, därest vikarie äger uppbära högre arvode än efter 3 000 kronor om året, överskjutande belopp utgå av statsmedel. I övrigt skall vikariatsarvode bestridas av häradshövdingens avlöningsmedel, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäligt föreskriva, att ersättning av statsmedel skall utgå till vikarie, som förordnas i anledning av häradshövdingen enligt 20 § beviljad ledighet.

Då vikariatsarvode skall utgå enligt tredje stycket, åligger hovrätten att, vid förordnandets meddelande eller så snart därefter kan ske, efter häradshövdingens hörande bestämma arvodets storlek med fördelning av beloppet å särskilda månader, där sådant ifrågakommer. I de fall, då vikariatsarvode helt eller delvis skall utgå av statsmedel, har hovrätten att meddela föreskrift om storleken av det belopp, som skall av sådana medel bestridas.

35 §.

Då hovrätten meddelar länsstyrelsen underrättelse om förordnande av sekreterare, biträdande domare, vikarie för någon av nämnda befattningshavare eller vikarie för häradshövding, skall tillika, där så är erforderligt, uppgivas enligt vilken löneklass eller efter vilket årligt belopp arvode till den förordnade skall utgå.

Då i första stycket omförmäld befattningshavare eller vikarie, som åtnjuter arvode enligt viss löneklass, uppflyttas till högre löneklass, skall uppgift härom likaledes av hovrätten tillställas länsstyrelsen.

Då hovrätten jämlikt 30 § lämnat föreskrift om vikariatsarvodes utbetalande åt förste notarie eller enligt 33 § sista stycket meddelat yttrande angående vikariatsarvodes belopp eller dess utbetalande av statsmedel, har hovrätten att därom skyndsamt underrätta länsstyrelsen och därvid tillika upplysa om arvodets fördelning å särskilda månader, där sådan fördelning skett.

Vid — — — arvode.

För — — — lönen.

37 §.

Vid — — — resan.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning i fråga om biträdande domare och sekreterare.

37 a §.

Dyrtidstillägg å arvode till förste notarie och till sådan vikarie för förste notarie, som i 29 § andra stycket sägs, ävensom till andre notarie skall utgå i enlighet med de bestämmelser, som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende icke reglerat verk.

Beträffande dyrtidstillägg å arvode till sekreterare och till annan vikarie för sekreterare än förste notarie eller andre notarie i domsagan, till biträdande domare och till annan vikarie för biträdande domare än sekreterare, förste notarie eller andre notarie i domsagan ävensom till sådan vikarie för häradshövding, varom förmäles i 33 §, skall gälla vad i sådant hänseende är stadgat i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende nyreglerat verk.

Om handlingars ingivande till domaren och om kommissionär.

38 §.

I ärenden, som omförmälas i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, in-teckningar och andra ärenden, äger sökande å domsagas kansli avlämna sina ansökningshandlingar med skyldighet för domaren att, där ej annorlunda begäres, företaga ärendet till vederbörlig behandling å därefter först infallande rättegångs- eller in-skrivningsdag, å vilken dylika ärenden må handläggas.

I inskrivningsärenden äge sökande jämväl avlämna sina ansökningshandlingar å tingsställe under där pågående allmänt tingssammanträde eller tings-sammanträde med tremansnämnd med enahanda skyldighet för domaren att företaga ärendet till behandling å nästa inskrivningsdag.

40 §.

Förordnande — — — föras.

Ej må biträdande domare, sekreterare, förste eller andre notarie tjänst-göra såsom kommissionär.

44 §.

Kommissionären — — — underrättelse 1 krona.

Avser uppdrag att ingiva ansöknin-g även anskaffande av diariebevis om dess ingivande eller meddelande av underrättelse eller översändande av expedition i ärendet, *eller* skall gravationsbevis uttagas och översändas i sammanhang med expedition i inskrivningsärende, *eller* skall laga-kraftbevis eller bevis om anmält vad anskaffas i sammanhang med ut-tagande och översändande av utslag i målet, *eller* grundas flera ansök-ningar på samma handling, *eller* erhåller kommissionären eljest av sam-ma person samtidigt flera uppdrag rörande samma ärende eller uppdrag att tillhandagå i flera ärenden, utgår arvodet med 50 öre för varje uppdrag eller ärende utöver det första, dock ej med sammanlagt högre belopp än 15 kronor. Vid samtidigt meddelande av underrättelser rörande flera uppdrag eller ärenden må dock arvode ej beräknas för mera än ett meddelande.

Övergångsbestämmelse.

Dessa bestämmelser skola träda i kraft den 1 juli 1933. I domsaga, där sekreterare icke anställes, skola dock fortfarande tillämpas de bestämmelser, som för närvarande gälla i fråga om häradshövdingens rätt till befrielse från att hålla allmänt tingssammanträde, tingssammanträde för rannsaking med häktad person och sammanträde för tings avslutande samt behörighet för i domsagan anställd förste eller andre notarie att tjänstgöra såsom vikarie för häradshövding å sammanträden, som nu sagts.

Därjämte må i domsaga, där sekreterare anställes, notarie, som vid tiden för dessa bestämmelsers ikraftträdande under minst ett och ett halvt år efter avlagd examen tjänstgjort i domsagan, kunna, enligt vad därom för närvarande gäller, med häradshövdingens befrielse förordnas att hålla allmänt sammanträde och sammanträde för tings avslutande.

Motiv.

I propositionen (nr 80) till 1931 års riksdag angående huvudgrunderna för en rättegångsreform anförde föredragande departementschefen bl. a. följande beträffande arbetsfördelningen mellan häradshövdingen och hans rättsbildade biträden:

»De göromål, som ankomma på häradsrättens ordförande, äro av synnerligen växlande art. Den mest maktpåliggande uppgiften utgör handläggningen och avgörandet av rättegångsmålen. För uppsättande av protokoll i dessa mål tages en stor del av arbetstiden mellan tingen i anspråk. I många domsagor utgör skötseln av inskrivningsväsendet och vad därmed sammanhänger en tyngande del av arbetsbördan. Slutligen tillkomma åtskilliga expeditionsbestyr, såsom kollationering, handlingars mottagande och utlämnande, stämpelbeläggning samt expeditioners tillhandahållande.

Vår domsagoindelning torde ursprungligen ha vilat på den förutsättningen, att arbetet inom domsagan skulle kunna skötas av häradshövdingen ensam med erforderligt biträde för renskrivning och dylikt. Med befolkningens tillväxt samt den ökade rörligheten och omsättningen har denna förutsättning så gott som allestädes brustit. Följden har blivit, att själva domargöromålen till icke oväsentlig del ombesörjas av extra arbetskrafter. Ännu för något tiotal år sedan uppdelades allmänt arbetet mellan häradshövdingen och hans rättsbildade biträden helt enkelt sålunda, att de omväxlande höllo tingen och utövade domarämbetet alldeles oavsett beskaffenheten av de mål och ärenden, som förekommo. I stort sett är detta förhållande ännu rådande, men en i viss mån ändrad ordning har kommit till stånd särskilt genom domsagostadgans bestämmelser. Till någon del, ehuru på grund av de rådande förhållandena ganska ofullständigt, söker denna författning åstadkomma en arbetsfördelning så, att de viktigare målen skola behandlas företrädesvis av häradshövdingen. I de större domsagorna, där biträdande domare äro anställda, är också stundom en arbetsfördelning efter sådan grund genomförd. En mera konsekvent tillämpning har tanken fått, då i en domsaga en särskild domare anställts för handläggning av inskrivningsärenden.

Det torde icke råda mer än en mening därom, att den nu brukliga arbetsfördelningen mellan häradshövdingen och hans rättsbildade biträden läm-

nar rum för åtskilliga anmärkningar. Sålunda kan det icke anses tillfredsställande, att rättsskipningen vid våra häradsrätter i den utsträckning, som alltjämt äger rum, anförtros åt yngre, jämförelsevis oerfarna krafter.»

Efter att hava framhållit, hurusom berörda missförhållande skulle bliva än mer framträdande med de krav, som en muntlig, koncentrerad förhandling och en fri bevisprövning ställde å domstolens ordförande, uppdrog departementschefen följande riktlinjer för en ny arbetsfördelning mellan häradshövdingen och hans biträden:

»Handläggningen av rättegångsmålen bör i så stor utsträckning som möjligt förbehållas den ordinarie domaren. Å andra sidan måste denne helt frigöras från bestyr, som för den egentliga rättsvården äro av mera underordnad betydelse. Handhavandet av expeditionsgöromålen torde i likhet med vad som ägt rum vid vattendomstolarna böra överflyttas å en vid domstolen anställd sekreterare, som under eget ansvar har att förestå det egentliga kansliarbetet. Åt denne torde ock i den omfattning, som betingas av arbetsbördan i domsagan, böra anförtros handhavandet av inskrivningsärenden. För kontinuiteten i arbetet är det uppenbarligen av vikt, att sekreteraren erhåller en mera stadigvarande anställning. Han bör tillika äga sådan utbildning, att han vid häradshövdingens semesterledighet eller vid annat mera kortvarigt förfall för häradshövdingen kan inträda som dennes vikarie. Det ytterligare behov av juridiskt biträde, som kan föreligga inom domsagan, synes som nu kunna tillgodoses genom notarier med mera tillfällig anställning.»

Nödvändigheten av att råda bot för det av departementschefen påtalade missförhållandet beträffande arbetsfördelningen mellan häradshövdingen och hans biträden har aktualiserats, sedan 1932 års riksdag godkänt propositionen med förslag till lag om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende. För att en stads förenande med lantdomsaga skall vara till gagn för rättsskipningen är det erforderligt, att denna kommer att handhavas av domare med livserfarenhet och moget omdöme och icke, såsom fallet hittills ofta varit vid domstolarna å landet, av unga, i domarvärv otillräckligt prövade jurister.

Önskvärt är, att häradshövdingen själv regelmässigt handhar alla domargöromål av större vikt, särskilt handläggandet och avdömandet av de mera invecklade civil- och brottmålen. Därest av häradshövdingen fordras, att han städse utövar ordförandeskapet i rätten då dylika mål behandlas, är det nödvändigt, att han erhåller kompensation för det ökade arbete, som härigenom kommer att åvila honom. En avsevärd lättnad i arbetsbördan skulle otvivelaktigt komma att beredas häradshövdingen,

Frågans aktualiserande genom lagstiftning 1932.

Lättnader i häradshövdingens arbetsbörda.

1. Befrielse från dombokskrivning.

om han befriades från det ofta tidsödande arbete, som uppsättandet av häradsrättens dombok och övriga protokoll i av honom handlagda mål och ärenden innebär. Detta arbete skulle lämpligen kunna ombesörjas av en i domsagan anställd sekreterare med en utbildning motsvarande den nuvarande biträdande domarens. Emellertid torde arbetet med domboks- och protokollsskrivning — åtminstone i viss omfattning — kunna utföras även av en i domsagan anställd notarie, som under mera avsevärd tid erhållit utbildning å domarkansli. Sådan notarie brukar ju även f. n. av häradshövdingen anlitas för att vid rättens sammanträden föra erforderliga minnesanteckningar, och ej sällan torde förekomma, att häradshövdingen jämväl åt notarien uppdrager att i koncept uppsätta dombok och andra protokoll. I domsaga, där sekreterare anställdes, kunde häradshövdingen på sätt han funne lämpligt fördela arbetet med domboks- och protokollsuppsättande mellan sekreteraren å ena samt en eller två notarier å andra sidan. I sådan mindre domsaga, där sekreterare icke finnes, kunde ifrågavarande arbete antingen helt eller delvis uppdragas åt en eller två notarier.

2. Befrielse från enklare mål och ärenden.

En ytterligare lättnad i häradshövdingens arbetsbörda synes kunna åstadkommas därigenom, att häradshövdingen i större omfattning än vad nu är fallet — i samband med skärpning av kompetenskraven på vikarien — befrias från handläggning av enklare mål och ärenden. Enligt 21 § domsagostadgan må häradshövding, när skäl därtill äro, befrias bl. a. från att hålla sammanträde, som avses i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden (tremansnämndslagen) samt från att å samtliga allmänna tingssammanträden om året i domsagan med undantag av tre ävensom å sammanträde för tings avslutande handlägga *dels* i 1 § nämnda lag omförmälda ärenden *dels* mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej i annan händelse än för särskilt angivet svårare fall eller eljest vid synnerligen försvärande omständigheter är belagd med högre straff än böter, högst ettusen kronor, dock ej mål, däri talan föres av målsägande, *dels* ock mål, som i 1 § 2—4 förenämnda lag avses, där målet första gången förekommer eller fortsatt handläggning av målet föranletts därav, att å någondera sidan parten eller, om de äro flera, samtliga dessa uteblivit. Den lättnad i häradshövdingens arbetsbörda, som man avsett att vinna genom den stadgade befrielsen för honom att handlägga vissa brottmål, har på senaste tiden avsevärt kringkurits genom dagsbotslagstiftningen. Det har nämligen ansetts, att mål angående ansvar för förseelse, varå dagsböter kunna följa, icke i nu angiven ordning kunna undantagas från häradshövdingens handläggning. — Den befrielse från att handlägga enklare mål och ärenden, som enligt vad ovan sagts f. n. må meddelas häradshövding, torde kunna utsträckas till att avse samtliga allmänna tingssammanträden om året i domsagan (angående inskrivningsärenden se nedan). Än vidare synes en utvidgning kunna ske be-

träffande den i 21 § domsagostadgan upptagna gruppen brottmål. Lämpligt vore om till denna grupp av mål kunde i så stor omfattning som möjligt hänföras de talrikt förekommande målen om ansvar för förseelser mot motorfordonsförordningen och vägtrafikstadgan. Hithörande mål torde — åtminstone då målsägandetalan icke däri föres — i allmänhet ej vara av mera invecklad beskaffenhet än att deras handläggande och avgörande skulle kunna anförtros åt en yngre domare. Detta gäller även mål angående ansvar för förseelse, varå dagsböter kunna följa, sedan praxis rörande dagsbotslagstiftningens tillämpning hunnit något stadgas.

I detta sammanhang må anmärkas, att då hädanefter ärenden angående lagfart å fång till fast egendom och inteckning i sådan egendom ävensom andra ärenden vilka efter vad därom är föreskrivet skola antecknas i lagfarts- eller inteckningsprotokollet (inskrivningsärenden), skola å särskilda inskrivningsdagar upptagas och behandlas av inskrivningsdomaren i rättens ställe, häradshövdingen bör beredas befrielse från att tjänstgöra såsom inskrivningsdomare i en omfattning, som svarar mot den befrielse från att vid rättens sammanträden handlägga dylika ärenden, han hittills kunnat erhålla.

Den lättnad i häradshövdingens arbetsbörda, som man enligt vad förut anförts bör söka åstadkomma, torde beträffande ett betydande antal domsagor icke kunna genomföras utan att i domsagan anställas sekreterare med i det föregående angivna kvalifikationer. I domsaga, där sekreterare anställs, bör åt denne anförtros att uppsätta dombok och protokoll i mål och ärenden, som handläggas under häradshövdingens ordförandeskap i rätten. Vidare torde handläggningen av inskrivningsärenden i allmänhet böra uppdragas åt sekreteraren genom dennes förordnande till inskrivningsdomare. Nu omförmälda åligganden för sekreterare böra emellertid i viss omfattning kunna överflyttas å notarierna i domsagan. Åt sekreterare bör ytterligare kunna uppdragas att å de allmänna tings- sammanträdena i någon utsträckning handlägga mål och ärenden, som eljest bort ankomma på häradshövdingens egen handläggning. Därvid bör emellertid tillses, att mål eller ärende av mera vidlyftig eller invecklad beskaffenhet förbehålles häradshövdingens handläggning och avgörande. Tydligen bör, när sekreterare sålunda tjänstgör såsom ordförande i rätten, kontinuiteten beträffande ordförandeskapet såvitt möjligt är hållas vid makt, så att under ett och samma måls eller ärendes handläggning och avgörande växling i ordförandens person undvikas.

Ehuru det sålunda måste framstå såsom ett önskemål, att sekreterare anställs i ett tämligen stort antal domsagor, lägger säkerligen den statsfinansiella situationen avgörande hinder i vägen för att detta önskemål f. n. i någon större utsträckning realiseras. Ej heller ur rekryterings- synpunkt torde det låta sig göra att annat än successivt anställa sekreterare i domsagorna i den omfattning som erfordras.

Beträffande domsaga, där sekreterare sålunda icke kommer att anstäl-

3. Befrielse från inskrivningsärenden.

4. Anställande av sekreterare i vissa domsagor.

las, synes man icke kunna vidhålla kravet, att häradshövdingen själv i princip skall å samtliga tingssammanträden handlägga mera krävande mål och ärenden. I fråga om sådan domsaga lär det därför bliva nödigt att tillsviðare låta i huvudsak förbliva vid den hittills tillämpade ordningen. Billigheten synes vidare kräva, att även i domsaga, där sekreterare anställles, möjlighet beredes för notarie, som vid de nu föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande under exempelvis ett och ett halvt år efter avlagd examen tjänstgjort i domsagan, att med tillämpning av för närvarande gällande bestämmelser tjänstgöra såsom ordförande vid tingsammanträde i domsagan.

För de största domsagorna i riket synes särskild, mera kvalificerad arbetskraft, en biträdande domare, vara erforderlig. Arbetet inom dessa domsagor torde böra ordnas genom särskilda bestämmelser, motsvarande de arbetsordningar, som fastställts för rådhusrätterna i större städer.

I det följande framläggas huvuddragen av ett förslag till revision av domsagostadgan, åsyftande att, med utgångspunkt från ovan återgivna, av departementschefen uppdragna riktlinjer och med tillämpning av i det föregående antydda principer, på ett mera tillfredsställande sätt än det nu tillämpade lösa spörsmålet om arbetsfördelningen mellan de olika befattningshavarna å domsagas kansli.

Sedan sekreterare anställts i domsaga, bör handläggningen av mera krävande mål och ärenden å de allmänna tingssammanträdena regelmässigt åvila häradshövdingen. För tid, varunder sådant sammanträde eller sammanträde för tings avslutande infaller, bör därför ledighet för semester icke ifrågakomma samt ledighet för vinnande av lättnad i arbetsbördan och ombesörjande av enskilda angelägenheter allenast beviljas då synnerliga skäl därtill äro. I övrigt bör — bortsett från vissa undantagsfall — ledighet från ordförandeskap i häradsrätten vid behandling av andra mål och ärenden än sådana av mindre vikt liksom ock från ordförandeskap i synerätt eller ägodelningsrätt endast ifrågakomma på grund av laga förfall.

Häradshövdingen bör, i likhet med vad nu gäller, kunna vinna befrielse från att hålla sammanträde, som avses i tremansnämndslagen. Han bör därjämte i mån av behov kunna befrias från att å de allmänna tingssammanträdena ävensom å slutsammanträdena handlägga dels sådana civilmål och ärenden, som avses i nuvarande 21 § 2. domsagostadgan. dels ock — vilket föreslås i huvudsakligt syfte att neutralisera den tidigare berörda genom dagsbotslagstiftningen uppkomna kringskärningen av häradshövdingens rätt att erhålla befrielse från handläggandet av enklare brottmål — mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej i annan händelse än för särskilt angivet svarare fall eller

5. Anställande av biträdande domare i de största domsagorna.

Utkast till revision av domsagostadgan.

Häradshövdingens ledighet.

eljest vid försvärande omständigheter är belagd med högre straff än böter, dock ej mål, däri talan föres av målsägande.

Den omfattning, i vilken sekreterare må i häradshövdingens ställe tjänstgöra såsom ordförande i häradsrätten, synes böra bestämmas olika, beroende på göromålen omfattning i domsagan. I domsaga, där under en period av fyra veckor under tiden för de lagtima tingens hållande i allmänhet förekomma tre eller fyra rättegångsdagar, synes åt sekreterare kunna uppdragas ordförandeskapet i rätten under en av dessa rättegångsdagar. Uppgår antalet rättegångsdagar under samma period till fem eller sex, bör sekreterare kunna tjänstgöra såsom rättens ordförande under två av rättegångsdagarna. I domsaga med större antal rättegångsdagar under angivna period än sex eller mindre antal än tre torde någon lättnad i häradshövdingens arbetsbörda i nu föreslagna ordning icke böra ifrågakomma. Om antalet rättegångsdagar under perioden överstiger sex, torde det nämligen vara erforderligt, att i domsagan anställes biträdande domare, i vilket fall arbetets fördelning mellan de olika befattningshavarna kommer att regleras av den för domsagan fastställda arbetsordningen. För den händelse åter antalet rättegångsdagar under sådan tidsperiod understiger tre, synes det icke vara av behovet påkallat, att häradshövdingen på nu angivna sätt erhåller befrielse från ordförandeskapet under någon av dessa rättegångsdagar.

Häradshövding, som tillika är inskrivningsdomare, synes kunna befrias från att tjänstgöra i sådan egenskap, förutom under semestern, under högst tre fjärdedelar av inskrivningsdagarna under återstoden av året, ävensom från att under viss tid efter varje inskrivningsdag då han åtnjuter sådan befrielse, t. ex. 14 dagar, utfärda gravationsbevis å fastighet, som å inskrivningsdagen blivit föremål för inskrivningsåtgärd.

Uppsättandet av dombok och övriga protokoll i mål och ärenden, som handläggas under häradshövdingens ordförandeskap, bör i domsaga, där sekreterare finnes, regelmässigt ombesörjas av denne. I samband härmed bör det åligga sekreterare att uppsätta alla i sådana mål och ärenden förekommande skrivelser o. dyl. Emellertid bör häradshövdingen kunna förordna i domsagan anställd förste eller andre notarie, som uppnått viss ålder och fullgjort viss tjänstgöring såsom biträde åt häradshövding (se nedan), att i den omfattning häradshövdingen finner erforderligt ombesörja nu nämnda sekreterargöromål. Dylikt förordnande skall givetvis även kunna meddelas notarie i domsaga, där sekreterare ej finnes. För riktigheten av dombok och protokoll, som uppsätts av annan än häradshövdingen, bör ansvaret delas av häradshövdingen och vederbörande sekreterare eller notarie. Detsamma bör gälla beträffande ansvaret för riktigheten och behöriga expedierandet av skrivelser o. dyl., som uppsätts i samband med dombok och protokoll. Har dombok eller annat protokoll uppsatts av sekreterare eller notarie, bör expeditionen i sådant mål eller ärende kunna undertecknas av protokollsföraren ensam, därest expeditio-

nen icke innefattar slutligt utslag eller beslut, åtföljt av särskild besvärshänvisning.

I rikets största domsagor — man har tänkt sig de tre största — anställas, förutom sekreterare, särskild biträdande domare för att utföra förekommande domargöromål. Fördelningen av göromål mellan de olika befattningshavarna i domsagan sker i varje särskilt fall för sig genom en av Kungl. Maj:t fastställd arbetsordning för domsagan.

I fråga om villkoren för erhållande av de förordnanden, som enligt domsagostadgan kunna ifrågakomma, föreslås följande:

För att av hovrätt kunna förordnas till förste notarie ävensom — beträffande andre notarie — för att av häradshövding kunna förordnas att på eget ansvar utföra på förste notarie ankommande göromål (*första behörighetsgraden*) uppställas samma villkor som f. n. gälla beträffande dylika förordnanden eller 23 års ålder samt ett halvt års tjänstgöring såsom biträde åt häradshövding efter avlagd examen.

Behörighet 1) att förordnas såsom inskrivningsdomare, inkl. att utfärda gravationsbevis, samt 2) att vidtaga de i 23 § 3. och 4. gällande domsagostadga omförmälda åtgärder (*andra behörighetsgraden*) tillkommer i domsagan anställd förste eller andre notarie, som uppnått 24 års ålder samt efter avläggande av föreskrivna kunskapsprov under ett år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding.

För att kunna förordnas 1) att föra häradsrättens dombok och övriga protokoll i mål och ärenden, som handläggas av häradshövdingen såsom ordförande i häradsrätten, 2) att hålla sammanträde, som avses i tremansnämndslagen, 3) att å annat tingssammanträde såsom ordförande i häradsrätten handlägga *dels* i 1 § nämnda lag omförmälda ärenden, *dels* mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej i annan händelse än för särskilt angivet svårare fall eller eljest vid försvårade omständigheter är belagd med högre straff än böter, dock ej mål, däri talan föres av målsägande, *dels* ock mål, som i 1 § 2—4 förenämnda lag avses, där målet första gången förekommer eller fortsatt handläggning av målet föranletts däraf, att å någondera sidan parten eller, om de äro flera, samtliga dessa uteblivit, samt 4) att eljest förvalta häradshövdingämbete med den begränsning, att den förordnade icke äger att vare sig såsom ordförande i häradsrätt handlägga andra mål och ärenden än nyss sagts eller tjänstgöra såsom ordförande i synerätt eller vid sammanträde med ägodelningsrätt (*tredje behörighetsgraden*), erfordras — utöver anställning i domsagan såsom förste eller andre notarie — att hava uppnått 25 års ålder samt efter avlagd examen under ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding.

Till sekreterare får endast förordnas den, som uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt. Till vikarie för sekreterare må dock i

Kompetensvillkor för vikarier och befattningshavare å dommarkansli.

domsagan anställd förste eller andre notarie i tredje behörighetsgraden förordnas, ändå att han icke uppehållit sådan befattning.

Förordnande att utan begränsning förvalta häradshövdingämbete må endast meddelas ordinarie innehavare av domarämbete eller den, som tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt. Därest sådan vikarie icke finnes att tillgå, må dock dylikt förordnande meddelas den, som efter avlagd examen under två år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding och därunder innehaft förordnande såsom ordförande i häradsrätt enligt tredje behörighetsgraden.

Till biträdande domare får endast assessor i hovrätt förordnas. Kungl. Maj:t bör dock äga möjlighet bestämma, att annan än assessor må förordnas till biträdande domare. Till vikarie för biträdande domare får förordnas i domsagan anställd sekreterare eller förste eller andre notarie, som är behörig att, då annan vikarie ej finnes att tillgå, utan begränsning förvalta häradshövdingämbete.

De föreslagna ändringarna i domsagostadgans bestämmelser om befattningshavare å domsagas kansli föranleda ändringar jämväl i stadgans bestämmelser om avlöningsförhållanden. Sålunda erfordras föreskrifter om arvode till sekreterare och till biträdande domare.

Avlöningsfrågor.

Enligt 32 § domsagostadgan åtnjuter biträdande domare i regel arvode efter 4 000 kronor om året. Då enligt de för hovrätterna gällande avlöningsbestämmelserna en t. f. hovrättsfiskal äger uppbära avlöning enligt 21:a löneklassen, avdelning B, av löneplanen i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, eller alltså med betydligt högre belopp än det nyss nämnda, kan sådan befattningshavare för närvarande icke utan avsevärd ekonomisk förlust mottaga förordnande såsom biträdande domare. Vid meddelande av dylikt förordnande äro hovrätterna följaktligen — därest icke ordinarie assessor förordnas (se nedan) — av billighetsskäl hänvisade till de biträdande fiskalerna, vilka uppbära avlöning med 4 200 kronor om året. Nu anmärkta missförhållande synes, såsom ock tidigare föreslagits, böra avhjälpas genom meddelandet av en föreskrift av innebörd, att den, som efter erhållet första fiskalsförordnande i hovrätt tages i anspråk för fortsatt tjänstgöring, skall åtrjuta samma avlöningsförmåner, vare sig tjänstgöringen blir förlagd till hovrätt eller till häradsrätt.

Arvode till sekreterare.

Samtliga hovrätter hava i sina framställningar om anslagsäskanden till 1923 års riksdag uttalat sig för ändringar i bestämmelserna om de t. f. och de biträdande fiskalernas avlöning samt därvid förordnat ett sammanförande av nämnda befattningshavare till en enhetlig fiskalstjänst, uppdelad i två löneklasser med arvoden, motsvarande de f. n. till de biträdande resp. de t. f. fiskalerna utgående, därvid uppflyttning från den

lägre löneklassen till den högre borde ske efter viss tids, förslagsvis ett års, tjänstgöring i den lägre löneklassen.

I anslutning till önskemålet om lika avlöning till domaraspirant under tjänstgöring i hovrätt och i häradsrätt samt med beaktande jämväl i huvudsak av hovrätternas uttalanden rörande fiskalernas avlöande föreslås beträffande arvode till sekreterare, att sådant skall utgå till en början enligt 15:e och sedermera, efter ett och ett halvt års tjänstgöring, enligt 21:a löneklassen, därvid för uppflyttning till den högre löneklassen den tid, vederbörande efter första fiskalsförordnandet kan hava uppehållit befattning såsom ledamot, sekreterare, advokatfiskal eller fiskal i hovrätt, förvaltat häradshövdingämbete, innehaft förordnande såsom biträdande domare eller tjänstgjort såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, må räknas likvärdig med tiden för tjänstgöring såsom sekreterare i domsaga. Bestämmelsen i gällande domsagostadga om tilläggsarvode med 500 kronor för år till biträdande domare, som kan vara förordnad i domsaga inom Västerbottens eller Norrbottens län eller i Härjedalens domsaga, synes böra vinna motsvarande tillämpning i fråga om sekreterare, som kan bliva förordnad i någon av dessa domsagor.

Bortsett från domsagostadgans berörda bestämmelse om tilläggsarvode är arvodet till biträdande domare oberoende av stationeringsorten. Vilken ortsgrupp denna tillhör är alltså utan betydelse för arvodets storlek. Genom att sekreterares arvode bestämmas på sätt som föreslagits, kommer ändring härutinnan att vinnas.

Till såsom adjungerad ledamot i hovrätt förordnad assessor eller e. ö. assessor utbetalas f. n. avlöning enligt 26:e löneklassen. Har vederbörande i sådan egenskap tjänstgjort under minst ett och ett halvt år, kan han uppflyttas till 28:e löneklassen. Därest assessor förordnas till biträdande domare, äger han, enligt 6 § i kungörelsen den 14 juni 1928 angående assessors i hovrätt tjänstgöring vid underdomstol å landet, uppbära arvode med belopp, motsvarande vad han skulle hava åtnjutit i lön under tjänstgöring såsom adjungerad ledamot i hovrätten. Denna bestämmelse synes böra vinna tillämpning även då assessor förordnas till biträdande domare enligt föreliggande förslag till revision av domsagostadgan. Det synes dock önskvärt, att den ortsgrupp, som den verkliga stationeringsorten tillhör, och icke hovrättsortens ortsgrupp blir avgörande för arvodets storlek. Bestämmelsen i utkastet har även avfattats med hänsyn härtill.

Domsagostadgans nu gällande regler om arvode till vikarie för häradshövding böra tydligtvis i den mån det låter sig göra ersättas med stadganden, byggda på samma principer, som i utkastet kommit till användning vid uppställandet av bestämmelserna om arvode till sekretera-

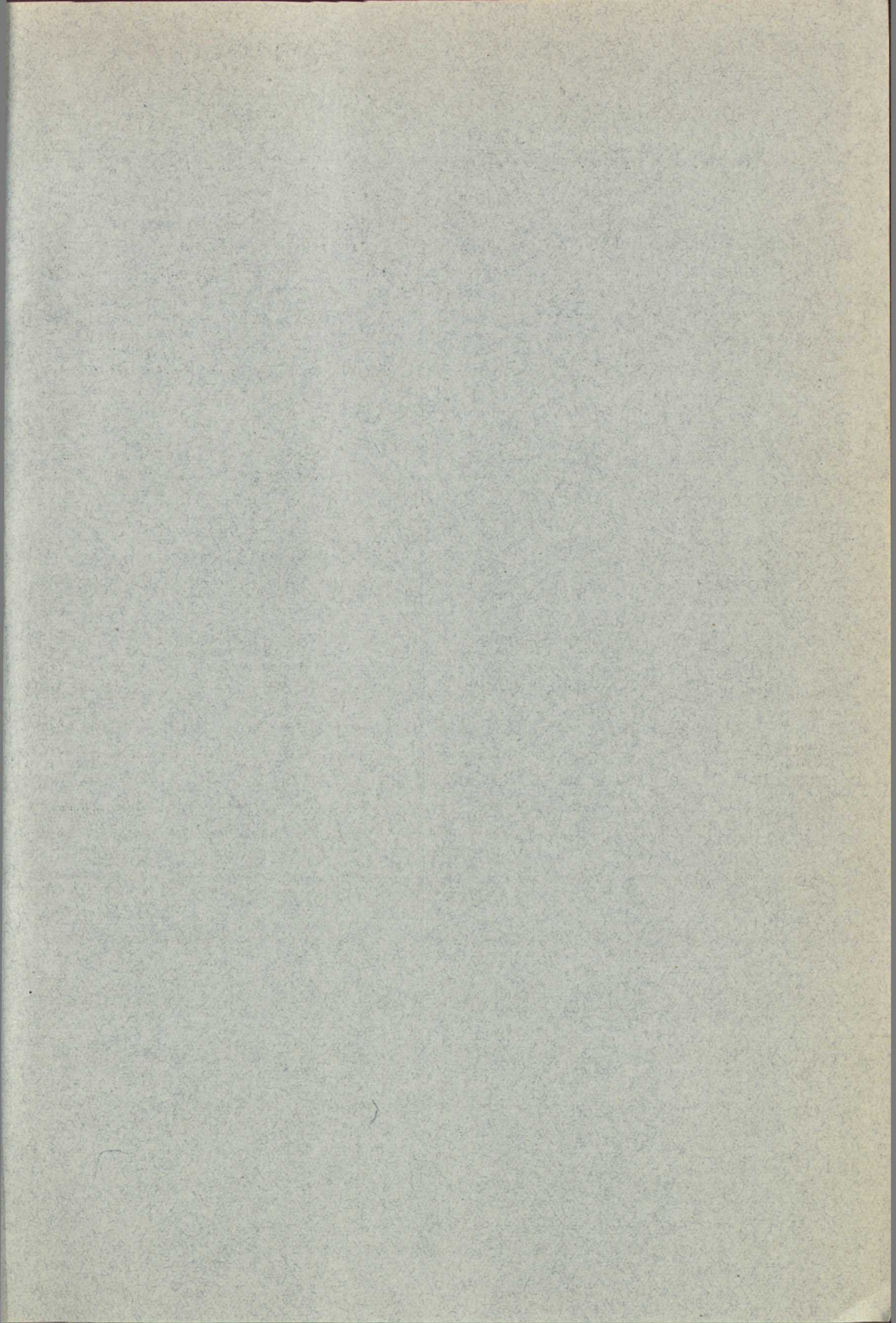
*Arvode till
biträdande
domare.*

*Arvode till
vikarie för
häradshövding.*

re och biträdande domare. Har den, som erhåller förordnande att förvalta häradshövdingämbete, innehaft fiskalsförordnande i hovrätt, bör följaktligen arvode utgå enligt 15:e löneklassen. Därest den förordnade efter första fiskalsförordnandet under sammanlagt ett och ett halvt år uppehållit befattning såsom ledamot, sekreterare, advokatfiskal eller fiskal i hovrätt, förvaltats häradshövdingämbete, innehaft biträdande domar- eller sekreterarförordnande i domsaga eller tjänstgjort såsom ledamot i rådhusrätt, i vilken enligt gällande bestämmelser jämte borgmästaren sitta minst två lagfarna ledamöter, bör han åtnjuta arvode enligt 21:a löneklassen. Är den förordnade assessor i hovrätt, böra samma bestämmelser tillämpas som då sådan befattningshavare förordnas till biträdande domare. Ovan omförmälda kungörelse av år 1928 bör följaktligen ändras så, att arvodets storlek kommer att bestämmas av den verkliga stationeringsortens ortsgrupp. Vad slutligen angår det fall, att sådan vikarie, som avses i 24 § första stycket i utkastet till ändringar i domsagostadgan, icke finnes att tillgå och följaktligen sådan person, som i andra stycket av nämnda paragraf omförmäles, erhåller vikariatsförordnande, synes den nu gällande bestämmelsen, att arvode utgår efter 3 000 kronor om året, kunna bibehållas.

Å de arvodesbelopp, som utgå enligt löneplanen i avlöningsreglementet, torde dyrtidstillägg böra utgå i enlighet med de bestämmelser, som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende nyreglerat verk.

*Dyrtids-
tillägg.*

Statens offentliga utredningar 1932

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande rörande erkännande och verkställighet av utländsk civildom. [2]
Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken. 4. Förslag till lag om boutredning och arvskitte m. m. [16]

Statsförvaltning. Allmän statsförvaltning.

1930 års pensionsakkunniga. Betänkande med förslag till reglemente ang. tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, m. m. [19]
1930 års pensionsakkunniga. Betänkande med förslag till reglemente ang. tjänstepension för arbetare i statens tjänst m. m. [22]
Statens organisationsnämnd. Betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod. [25]
Betänkande ang. reformering av vikariatssystemet vid häradsrätterna. [27]

Kommunalförvaltning.

Normalförslag till byggnadsordningar m. m. 1. Byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle. [6] 2. Byggnadsordning för mindre municipalsamhälle. [7] 3. Byggnadsordningar och utomplansbestämmelser för landsbygden. [8] 4. Bilagor till normalbyggnadsordningar för städer och för landsbygden. [9]
Normalförslag till provisoriska byggnadsföreskrifter. [11]

Statens och kommunernas finansväsen.

Skatteutjämningsberedningen 1. Statistisk utredning ang. det kommunala skattetrycket. [13]

Politi.

Betänkande med förslag till förordning ang. handel med farmaceutiska specialiteter. [20]

Socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Utredning och förslag ang. de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadsliknande samhällen. [23]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med blivningar.

Sociala jordutredningens betänkande med förslag till vissa ändringar i den sociala arrendelagstiftningen. [1]
Jordbruksutredningens betänkanden. 6. Promemoria rörande inkomstutvecklingen inom Sveriges jordbruk i jämförelse med i andra näringsgrenar och dess sammanhang med lönepolitiken. [10] 7. Betänkande ang. åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditvärigheter. [12] 8. Arbetarfrågan inom det svenska jordbruket. [14]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Uppskattning av Sveriges skogsstillgångar, verkställd åren 1923—1929. [26]

Industri.

Cement- och betongbestämmelser (tjärde upplagan) jämte tilläggsbestämmelser (tredje upplagan). [24]

Handel och sjöfart.

De ekonomiska verkningarna för sjöfarten av 1928 års lotsförfattningssakkunnigas förslag till lotsavgifter. [15]

Kommunikationsväsen.

Betänkande rörande frivilliga sammanslutningar mellan enskilda järnvägar i Skåne m. m. [5]
Utredning rörande motorfordonsbeståndet i Sverige. [18]
Betänkande med förslag till lag om allmänna vägar och lag om vägdistrikt m. m. [21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Dödlighetsantaganden för livränteförsäkring. [4]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning och förslag rörande ändrade grunder för biskoparnas avlöning och därmed sammanhängande frågor. [17]

Försvarsväsen.

Luftförsvarsutredningens betänkande. Utredning beträffande hemortens och civilbefolkningens skyddande vid luftanfall mot Sverige. [3]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.